*Лішневська К. С.,
студентка*

*Інституту комп'ютерних наук та інформаційних технологій
Національного університету «Львівська політехніка»*

Карамішева І. Д.,

*кандидат філологічних наук, доцент,
доцент кафедри прикладної лінгвістики*

*Інституту комп'ютерних наук та інформаційних технологій
Національного університету «Львівська політехніка»*

РЕАЛІЗАЦІЯ АВТОМАТИЗОВАНОГО КОНТРОЛЮ ЯКОСТІ ЛІНГВІСТИЧНОГО ПРОДУКТУ У СИСТЕМАХ АВТОМАТИЗОВАНОГО ПЕРЕКЛАДУ SDL TRADOS ТА MEMOQ

Анотація. Статтю присвячено дослідженню процесу реалізації автоматизованого контролю якості лінгвістичного продукту у системах автоматизованого перекладу SDL Trados та MemoQ. У статті визначено зміст поняття «автоматизований контроль», мета і завдання автоматизованого контролю в процесі перекладу з використанням систем автоматизованого перекладу, компоненти реалізації автоматизованого контролю. Також розглянуто процес реалізації автоматизованого контролю якості лінгвістичного продукту у системах автоматизованого перекладу SDL Trados Studio 2017 та MemoQ Transator Pro 2017. Матеріалами для дослідження ефективності автоматизованого контролю у системах автоматизованого перекладу є англійські інструкції з експлуатації побутових приладів, які потрібно перекласти українською мовою.

Система автоматизованого контролю стала надійним помічником перекладача та коректора, без якого значно складніше створити якісний та повноцінний переклад. Усі формати файлів можуть бути перевірені на наявність помилок за допомогою автоматизованого контролю, тому що вони конвертуються у внутрішні формати. Важливо наголосити, що можна здійснювати перевірку вихідного та цільового тексту.

Використання автоматизованого контролю в процесі роботи з певною системою автоматизованого перекладу вимагає від перекладача певних відповідних знань та навичок роботи з сучасними перекладацькими програмами. Перекладач, який працює з певною системою автоматизованого перекладу, мусить уміти змінювати налаштування автоматизованого контролю відповідно до завдань проекту.

Автоматизований контроль оптимізує процес перевірки текстів великих обсягів, ручна перевірка яких надзвичайно копітка та виснажлива для фахівця. Таким чином, автоматизований контроль – це оптимальний спосіб швидко та якісно перевірити перекладений текст на наявність помилок.

Ключові слова: автоматизований переклад, системи автоматизованого перекладу, автоматизований контроль, реалізація автоматизованого контролю, компоненти реалізації автоматизованого контролю.

Постановка проблеми. У XXI столітті переклад лінгвістичного продукту без використання спеціальних програм є даремною тратою часу. У наш час розроблено велику кількість

систем автоматизованого перекладу, які мають функцію автоматизованого контролю якості. Із використанням функції автоматизованого контролю якості кваліфікований перекладач здатен виконувати якісний переклад лінгвістичного продукту великого обсягу за короткий проміжок часу. Автоматизований контроль у системах автоматизованого перекладу відіграє важливу роль, оскільки вибір оптимальних налаштувань автоматизованого контролю робить процес перекладу набагато зручнішим.

Аналіз останніх досліджень. Цілком закономірно, що проблема автоматизованого контролю у системах пам'яті перекладу привертає увагу багатьох лінгвістів, які досліджують проблеми функціонування цих систем, зокрема: М.В. Баканову [1], А.В. Зубова [3], Р.З. Заславського [2], М.А. Мосієнко [5].

Поміж найновіших досліджень варто звернути увагу на такі: «Использование информационных технологий для оптимизации процесса перевода» (Є.А. Морозкіна та Н.Р. Шакірова, 2012 [6]); «Система автоматизації перекладу вільного типу як складова частини підготовки майбутніх перекладачів» (К.О. Киричек, 2018 [4]).

Мета цієї статті полягає у дослідженні контролювання якості лінгвістичного продукту у системах автоматизованого перекладу SDL Trados Studio 2017 та MemoQ Translator Pro 2017.

Виклад основного матеріалу дослідження. Автоматизований контроль – це система гарантування якості перекладу, орієнтована на підтримку перекладача та коректора. Автоматизований контроль повідомляє про ідентифіковані помилки, типи яких залежать від конфігурації систем автоматизованого перекладу.

Тому вибір програмного продукту – це важливе завдання перекладача. Система гарантування якості ідентифікує так звані нелінгвістичні помилки, пошук і виправлення яких у тексті забирає у фахівця багато часу. До таких помилок відносимо зайві або відсутні пробіли, відсутність або невідповідність тегів, помилки правопису, неперекладені сегменти тексту тощо. Система автоматизованого контролю не виправляє помилки автоматично, проте їхня ідентифікація та можливості навігації по помилках дають змогу фахівцеві швидко виправляти такі помилки. Функція автоматизованого контролю реалізована в модулях контролю якості систем автоматизованого перекладу.

Система гарантування якості дає змогу:

- 1) виокремлювати неперекладені сегменти;
- 2) перевіряти сегменти на несумісність;
- 3) виявляти виключені сегменти;
- 4) перевіряти пунктуацію;
- 5) перевіряти правильність написання чисел, дат, часу;
- 6) перевіряти правопис;
- 7) перевіряти довжину сегментів;
- 8) перевіряти список термінів;
- 9) перевіряти правильність написання торгових марок;
- 10) перевіряти відповідність тегів в оригіналі та перекладі.

Важливим елементом системи автоматизованого перекладу SDL Trados Studio 2017 є модуль «контроль якості». Цей

модуль можна знайти у налаштуваннях проєкту, доступ до якого забезпечується вкладкою «Файл». Система контролю якості складається з компонентів, які власне перевіряють текст (QA Checker 3.0), теги та термінологію.

Так, QA Checker 3.0 дає змогу перевірити перекладений документ на наявність певних невідповідностей або помилок. Перевірка здійснюється за такими критеріями, як: перевірка сегментів, виключення сегментів, перевірка на неконсистентність, перевірка пунктуації, перевірка на правильність написання чисел, перевірка списку слів, перевірка регулярних виразів, перевірка торгових знаків, перевірка довжини сегмента.

На рис. 1 та рис. 2 можемо спостерігати процес реалізації компонента QA Checker 3.0, пункт «перевірка сегментів»

Рис. 1. Компонент QA Checker 3.0, пункт «перевірка сегментів» у системі автоматизованого перекладу SDL Trados Studio 2017

Рис. 2. Результат реалізації компонента QA Checker 3.0, пункт «перевірка сегментів» у системі автоматизованого перекладу SDL Trados Studio 2017

у системі автоматизованого перекладу SDL Trados Studio 2017. Система показала, що в інструкції, яка зараз перебуває на етапі перекладу, є 1400 помилок, тобто неперекладених сегментів.

Функція «контроль якості» включає в себе підпункт «перевірка тегів». За допомогою функції «контроль якості» перекладач може перевіряти відповідність та правильність вживання тегів у текстах оригіналу та перекладу. Параметр «перевірка тегів» дає змогу перевірити додані теги, видалені теги, зміну порядку тегів, невидимі теги, пробіли між тегами. У процесі перевірки можна ігнорувати теги форматування, заблоковані сегменти та різницю між звичайним і нерозривним пробілом. Якщо в процесі перевірки система виявляє помилки у вживанні тегів, то біля відповідного сегмента з'являється позначка «помилка». Якщо порядок тегів змінено, з'являється позначка «попередження». У разі виявлення системою невидимих тегів або пробілів між тегами з'являється позначка «зауваження».

На рис. 3 можемо спостерігати процес реалізації компонента Tag Verifier у системі автоматизованого перекладу SDL Trados Studio 2017. Система показала, що в інструкції, яка зараз

перебуває на етапі перекладу, немає помилок, які пов'язані з неправильним розташуванням тегів.

Ще одним важливим компонентом контролю якості є параметр «перевірка термінології». Цей параметр дає змогу перевірити використання термінів, внесених у термінологічну базу. Важливо наголосити, що система здатна перевіряти неперекладені терміни.

На рис. 4 можемо спостерігати процес реалізації компонента Terminology Verifier у системі автоматизованого перекладу SDL Trados Studio 2017. Система показала, що в інструкції, яка зараз перебуває на етапі перекладу, немає помилок, які пов'язані із вживанням термінології.

У системі пам'яті перекладу MemoQ Translator Pro 2017 автоматизований контроль реалізується за допомогою компонента «налаштування для гарантування якості».

Параметр «налаштування для гарантування якості» здійснює перевірку за такими критеріями, як: «сегменти та терміни»; «консистентність»; «числа»; «пунктуація»; «пробіли, прописні літери та знаки»; «вбудовані теги»; «довжина»; «регулярні вирази».

Рис. 3. Реалізація компонента Tag Verifier у системі автоматизованого перекладу SDL Trados Studio 2017

Рис. 4. Реалізація компонента Terminology Verifier у системі автоматизованого перекладу SDL Trados Studio 2017

Рис. 5. Реалізація компонента QA Settings у системі автоматизованого перекладу MemoQ Translator Pro 2017

Рис. 6. Результат реалізації компонента QA Settings у системі автоматизованого перекладу MemoQ Translator Pro 2017

Параметр «налаштування для гарантування якості» можна знайти, натиснувши на вкладку MemoQ, потім на вкладку «Параметри». З'явиться нове вікно, в якому у верхньому лівому кутку є пункт «Ресурси за замовчуванням», який містить параметр «налаштування для гарантування якості».

На рис. 5 та рис. 6 можемо спостерігати процес реалізації компонента QA Settings у системі автоматизованого перекладу MemoQ Translator Pro 2017. Система показала, що в інструкції, яка зараз перебуває на етапі перекладу, є 1200 помилок, тобто порожніх сегментів, які мають бути перекладені.

Висновки. Як результат, у статті проаналізовано реалізацію автоматизованого контролю у системах автоматизованого перекладу SDL Trados та MemoQ. У системі

автоматизованого перекладу SDL Trados Studio 2017 автоматизований контроль реалізується за допомогою модуля «контроль якості», що має компоненти, які власне перевіряють текст (QA Checker 3.0), теги та термінологію. У системі пам'яті перекладу MemoQ Translator Pro 2017 автоматизований контроль реалізується за допомогою компонента «налаштування для гарантування якості».

Література:

1. Баканова М.В. Вопросы машинного перевода и обучение лингвистов-переводчиков работе с системами автоматизированного перевода. 2005. С. 154–157.
2. Заславський Р. Особенности автоматизированного и машинного переводов.

3. Зубов А.В. Информационные технологии в лингвистике. 2004. 208 с.
4. Киричек К.О. Системи автоматизації перекладу вільного типу як складник підготовки майбутніх перекладачів.
5. Мосиенко М.А. Автоматизированный перевод устаревших приложений на новые языки и платформы : автореф. дисс. на соискание науч. степени канд. физ.-мат. наук : спец. 05.13.11 «Математическое и программное обеспечение вычислительных машин, комплексов и компьютерных сетей». Санкт-Петербург, 2006. 15с.
6. Шакирова Н.Р. Использование информационных технологий для оптимизации процесса перевода / Н.Р. Шакирова, Е.А. Морозкина.
7. Dockhorn R. SDL Trados Studio 2014 für Einsteiger und Umsteiger / Renate Dockhorn. Backnang: WIRmachenDRUCK GmbH, 2014. 337 с.
8. Grado T. Free CAT tools as an alternative to commercial Software. Trabajo Grado. Soria : Universidad de Valladolid, 2014. 74 с.
9. Keller N. Neun Translation-Memory-Systeme im Praxiseinsatz. Heidelberg : Universität Heidelberg, 2011. 91 с.
10. Linder M. SDL Trados Studio 2011 – The Manual. SDL Group, 2013. 379 с.

Lishnievska K., Karamysheva I. Implementation of the automated quality control of the linguistic product in the computer-assisted translation systems SDL Trados and MemoQ

Summary. The article is devoted to the research of the implementation of automated quality control of linguistic product in the computer-assisted translation systems SDL Trados and MemoQ. The article defines: the concept of “automated quality control”, the purpose and tasks

of automated quality control in the process of translation with the help of computer-assisted translation systems, components of the implementation of automated quality control. The process of implementation of automated quality control of linguistic product is studied in the systems SDL Trados Studio 2017 and MemoQ Transator Pro 2017. The materials for the study of the effectiveness of automated quality control in the computer-assisted translation systems are English-language instructions of household appliances that need to be translated into Ukrainian.

The automated quality control system has become a reliable assistant for the translator and proofreader, without which it is much more difficult to create a high-quality and complete translation. All file formats can be checked for errors, if the automated quality control system is used, because they are converted to internal formats. It is important to emphasize that it is possible to check the source and target texts.

The use of an automated quality control system requires some relevant knowledge and skills of working with modern translation programs. The translator must be able to change the automated control settings according to the project's tasks during work with a particular translation system.

The automated control optimizes the process of checking large volumes of texts, the manual verification of which is extremely diligent and tedious for the specialist. Thus, automated control is the best way to quickly and efficiently check translated text for errors.

Key words: computer-assisted translation, computer-assisted translation systems, automated quality control, implementation of the automated quality control, components for implementation of the automated quality control.